

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розкрито значення наукової діяльності українського політика, історика, письменника, викладача Львівського національного університету Михайла Грушевського.

Ключові слова: Михайло Грушевський, політик, історик, письменник, освіта, громадська діяльність.

Abstract

The article describes the importance of scientific activity of Ukrainian politician, historian, writer, lecturer of Lviv National University Mykhailo Hrushevsky.

Keywords: Mykhailo Hrushevsky, politician, historian, writer, education, public activity.

Вступ

Початок ХХ століття в Україні знаменується створенням Національної Академії Наук. Наукові досягнення визначають стан інтелектуального та соціально-економічного поступу країни, створюють сприятливі умови для розвитку її культури, освіти, охорони здоров'я, зміцнення національної безпеки. На соціальну арену в Україні вийшла інтелігенція, яка прагнула усунути недоліки існуючого суспільства, удосконалити його звичаї, політику, побут поширенням ідей справедливості, наукових знань.

Вагоме місце в культурно-політичному житті України ХХ ст. належить науковим роботам політика, історика і письменника, викладача Львівського національного університету, як одного із найважливіших осередків української науки, Михайла Грушевського. Завдяки його науковим роботам українська культура та історія почала сприйматися як окрема та самостійна наука, яка не має «спільного коріння» з імперіалістичною Росією, як було прийнято раніше, та здобула розголосу серед світової наукової спільноти.

Мета статті – розкриття ролі та впливу наукових робіт Михайла Грушевського на українську культуру і сприйняття міжнародними науково-історичними організаціями української нації та її самобутності.

Результати дослідження

Михайло Грушевський народився в м. Хелм, Польща. Його батько був вчителем гімназії, організатором народної освіти. Рід батька походив від козаків Грушів, рід матері – від греко-католицьких священиків Опущкевичів.

З самого дитинства Грушевський цікавився історією та наукою. Першою його роботою була монографія «Нарис історії Київської землі від смерті Ярослава до кінця XIV століття». 1894 року захистив магістерську роботу. Опісля призначений на посаду ординарного професора кафедри «Всесвітньої історії з окремим узагальненням історії Східної Європи» Львівського університету. Більш впливова діяльність розпочалась саме у Львові, де була створена перша українська академія наук.

Михайло Грушевський почав роботу зі збирання джерел з історії України, які друкувалися в серійних виданнях академії наук: «Джерела до історії України-Руси», «Пам'ятки української мови та літератури». 1906 року започаткував видання «Українсько-руського архіву», а 1898-го – разом із Іваном Франком та Осипом Маковесем заснував і редагував літературно-публіцистичний журнал

«Літературно-науковий вісник» [4]. У 1899 році був одним із організаторів «Української видавничої спілки». За редакцією вченого у 1895–1913 роках вийшло 113 томів «Записок Наукового товариства імені Тараса Шевченка».

Найвидатнішою науковою працею Михайла Грушевського є «Історія України-Руси», в якій налічується декілька томів. Історик трудився над нею упродовж більшої частини свого життя. Перший том вийшов у Львові 1898 року, а останній, десятий, присвячений подіям 1657–1659 років, надрукувала його донька Катерина в 1936 році, вже після смерті Михайла Грушевського [3].

Після того, як Грушевський отримав запрошення від Вільної російської школи в Парижі для читання курсу лекцій з історії України, він почав роботу над однією з найбільш відомих робіт – статтею «Звичайна схема «руської» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства». Ця робота спричинила обурення з боку імперіалістичної Росії, так як суперечила тодішній панівній російській схемі історії східноєвропейських народів, що обстоювала концепцію «общерусскої» народності [1]. Дана наукова праця являла собою концепцію самобутності історичного розвитку українського народу в контексті українсько-російської історіографії Грушевського. Науковець обґрунтував думку про необхідність вивчення різних гілок східного слов'янства, створив власну, а не підпорядковану російській, історію українського народу. Вчений довів, що спроби пов'язувати Київську державу з її суспільно-політичним укладом і культурою з Володимиро-Московським князівством XIII — XIV ст. не мають під собою підстав.

Стаття неодноразово перевидавалась в Україні та за кордоном, виходила українською та англійською мовами окремими виданнями, і в збірниках. Так, у 1964 році «Звичайна схема «руської» історії...» М. Грушевського була надрукована канадським вченим українського походження Богданом Кравцівим у книзі «Вивід прав України: Документи і матеріали до історії української політичної думки»

Науковці-історики початку ХХ століття визнали нову схему Михайла Грушевського, запропоновану в «Історії України-Руси», основою тогочасної української історії. Позитивно оцінили концепцію Михайла Грушевського деякі зарубіжні історики з української діаспори США та Німеччини. Також американський професор історії Джеймс Томпсон, зазначив, що «Історія України-Руси» є «справжньою енциклопедією досліджень цілого покоління вчених-істориків» [2].

Висновки

Збірка наукових робіт Михайла Грушевського відіграла вагомий роль в усвідомленні самобутності української культури та історії на початку ХХ ст. Вона дала новий поштовх розвитку національної ідентичності українців, підкреслила їхню самостійність від інших культур, які намагались асимілювати українську історію та «присвоїти» її собі. Історично-наукова праця була позитивно оцінена як в Україні так і за кордоном та була визнана базою української історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. М.С. Грушевський. Звичайна схема «руської» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства. Твори: у 50 т. Львів, 2002. Т. 1: Серія «Суспільно-політичні твори», 1894 - 1907. С. 75 - 82.
2. The Traditional Scheme of «Russian» History and the Problem of a National Organization of the History of the East Slavs / ed. by A. Gregorovich. Winnipeg: Ukrainian Canadian university students' union by the Ukrainian free academy of sciences, 1965. 24 p.
3. Wynar L.M. Hrushevsky: A Selective Bibliography. Toronto ; New York, 1988. P. 55 - 64.
4. Сідлецька Т. І. Історія української культури. Ч. I: навч. пос. Вінниця: ВНТУ, 2016. 119 с.

Анастасія Юрїївна Барановська – студентка групи ІСТ-196, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: xktsumst@gmail.com

Науковий керівник - Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletska79@gmail.com

Baranovska Anastasiia Y. – Department of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: xtsumst@gmail.com

Supervisor - Sidletska Tetiana I., PhD Art criticism, assistant professor of Social and Political Sciences Department Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletska79@gmail.com